

A. G. BAUMGARTEN

AESTHETICA

ITERUM EDITA AD EXEMPLAR PRIORIS EDITIONIS
ANNORUM MDCCL-LVIII SPATIO IMPRESSAE

PRAEPOSITAE SUNT
MEDITATIONES PHILOSOPHICAE
DE NONNULLIS
AD POEMA PERTINENTIBUS
AB EODEM AUCTORE EDITAE ANNO MDCCLXXXV

BARI
APUD JOS. LATERZA ET FILIOS
MCMXXXVI

[...]

§ 423. — Tertia cura sit in rebus eleganter cogitandis,
§ 115, 177, VERITAS, M. § 515, sed AESTHETICA, § 22,
i. e. veritas, quatenus sensitive cognoscenda est. Veritatem
obiectorum metaphysicam novimus convenientiam

eorundem cum universalibus maxime principiis, M. § 92, et inde Leibnitium intelligimus, qui Theodicaeae T. II p. m. 312: *Potest, inquit, dici aliqua ratione principium contradictionis et rationis sufficientis inclusum definitioni veri et falsi.* Nam repraesentatio veri in aliquo obiecto metaphysici, quatenus intra animam certi subiecti peragitur, est ea convenientia repraesentationum cum obiectis, quam plerique veritatem logicam nominant, alii mentalem, efficientiae, correspondentiae et conformitatis, dum metaphysicam veritatem materialem appellant.

§ 424. — Posset metaphysica veritas obiectiva, obiective verorum repraesentatio in data anima SUBIECTIVA dici VERITAS, vel etiam in verbis faciles *logicam* eandem dicamus cum plurimis, sed *latius*, ut in re conveniamus, cuius potissimum caussa haec repetuntur aliquantulum altius. Iam enim reor liquidum esse, VERITATEM metaphysicam vel obiectivam quum dixeris, ut lubet, in anima data sic repraesentatam, ut det in eadem veritatem logicam latius dictam, vel mentalem et subiectivam, nunc obversari intellectui potissimum in spiritu, dum est in distincte perceptis ab eodem, LOGICAM STRICTIUS DICTAM, nunc obversari analogo rationis et facultatibus cognoscendi inferioribus, vel unice vel potissimum, *aestheticam*, § 423.

§ 425. — Lege, sis, consilium, quod Chremes in Terentii Heaut. III v. 81 Menedemo suppeditat, et hunc deprehendes de veritate quadam aethetica loqui regerentem:

Videre verum atque ita uti res est dicere.

Memento saturarum, quando *veritatem, odium saepe parientem*, exponere non dubitant, neque

teneras mordaci radere vero

Auriculas,

suo tutae quasi privilegio:

quanquam ridentem dicere verum

Quis vetat?

easque confer cum practicis, eiusdem quae videantur argumenti, consiliis ethici cuiusdam philosophi curatius sua demonstrantis ac scientifice, et deprehendes in exemplo differentiam veritatis aestheticae et strictius logicae, § 424.

§ 426. — Communis est logicis aestheticisque meditationibus, quam Cicero Off. II 18 paene genetice describit, *virtus quae vertitur in perspicendo, quid in quaque re verum sincerumque sit, quid consentaneum cuique* (convenientiam cum principio contradictionis), quid *consequens* (convenientiam cum principio rationati, M. 23) *ex quo quaeque gignantur, quae cuiusque rei sit caussa* (convenientiam cum principiis rationis, M. § 20, et rationis sufficientis, M. 22). Verum quando nituntur illae distinctam et intellectualem ad harum rerum perspicentiam, hae subsistentes intra suum horizontem, easdem sensibus et analogo rationis eleganter intueri satagunt, § 424.

§ 427. — Si VERITATEM mentalem et subiectivam, veritatem repraesentationum omnem, quae huc usque logica tantum dicta est, dicamus AestheticologicaM, non ea distinguendum est sententia ac si 1) aesthetice

vera quaedam, immo multa, non essent simul logice vera, quod lubenter concedimus. In ea Naturae alloquutione ad mori detrectantem, quam Lucretius fingit III 940-957, cuique vere satis subiicit:

Quid respondeamus, nisi iustam intendere litem
Naturam et veram verbis exponere caussam?

sunt omnia fere simul logice vera, M. § 265, E. § 252.

§ 428. — Neque negamus neque nescimus 2) veritatem aestheticam in pulcre pingendis partibus saepe dare veritatem totius logicam et vix aliter fieri posse, si partium absolvatur et ad finem perducatur enumeratio. Hoc unum observamus, veritatem ab aesthetico, quatenus intellectualis est, non directo intendi, si per indirectum ex veritatibus aestheticis pluribus una prodeat aut cum aesthetice vero coincidat, de illo sibi gratulari aestheticum rationalem, § 38, neque tamen illud esse quod nunc potissimum quaerebatur, § 423.

§ 429. — Si qua vero sit veritas logica, strictius dicta scilicet, § 424, non nisi per intellectum cogitanda, vel illi subjecto quod pulcre cogitaturum supponitur, vel iis obiectis personalibus quorum gratia potissimum cogitas, et utrumque denuo vel semper vel certis nunc sane rebus circumstantibus, est ea supra horizontem aestheticum constituta et recte, saltem praesens in tempus, omittitur, § 15, 121. Eclipsin annularem anni praeterlapsi cogita tecum astronomus, non physicus solum sed et mathematicus, aut cum astronomis; eandem autem cogita pastor, vel sodalibus vel tuae Neaerae: ohe! quot vera cogitasti prius, nunc omnino praetermittenda!

§ 430. — Sunt veritates quaedam adeo parvae ut eas sectari vel commemorare sit infra horizontem aestheticum, saltem infra pulchram magnitudinem, nunc absolutam omnino, nunc relativam certe, § 120, 178. Has veritates infinite parvas non curat aestheticus, § 191, 221. Nec historico quidem severam hanc sine exceptione legem scriptam putat: *Ne quid veri non dicat*, ipse legens Aen. VI:

Iuvenum manus emicat ardens
Littus in Hesperium ...
At pius Aeneas arces, quibus altus Apollo
Praesidet, horrendaeque simul secreta Sibyllae,
Antrum immane petit,

nec curat nec cogitat, quo pede primum Aeneas Italiam tetigerit, et verissimum interim est aut sinistro aut dextro, nisi utroque, quod minus decorum.

§ 431. — Veritas aesthetica postulat obiectorum eleganter cogitandorum possibilitatem, § 426, 1) absolutam, M. § 15, 90, quatenus sensitive cognoscenda est, § 423, i. e. ne in obiecto, dum illud vel in se spectare placet, iam aliquid notarum sibi invicem contradicentium, vel a sensibus et analogo rationis observetur, M. par. 8. Quaedam peccatorum inaequalitas habet hanc possibilitatem et hinc etiam aesthetice vera est, M. § 272. E contrario

Quois paria esse fere placuit peccata, laborant,
Quum ventum ad verum est. Sensus moresque repugnant,
Atque ipsa utilitas, iusti prope mater et aequi.

Hor. Serm. I. 3.

§ 432. — Veritas aesthetica poscit possibilitatem obiectorum suorum, § 431, 2) hypotheticam, § 426, M. § 16, et hanc quidem denuo A) naturalem, M. § 469, quatenus cum certa libertate propius non connectitur et ab analogo rationis diiudicari potest, § 423. Hanc deprehendo in Aen. IX 100:

Tum pater omnipotens, rerum cui summa potestas,
Infit. Eo dicente, deum domus alta silescit,
Et tremefacta solo tellus, silet arduus aether.

§ 433. — Veritas aesthetica requirit possibilitatem in obiectis suis B) moralem a) latius dictam, M. § 723, ut non nisi a libertate derivanda, talia etiam et tanta sint qualia et quanta ex data libertate, data persona et caractere e. g. hominis certi morali fluere videantur analogo rationis. Hoc est illud *ad veritatem vitae propius accedere*, secundum quod sane non perinde est,

Maturusne senex an adhuc florente iuventa
Fervidus et matrona potens an sedula nutrix,
Mercatorne vagus cultorne virentis agelli,
Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis

loquatur, aut obiectum occupationis aut personale sit.
Hor. A. P. 115.

§ 434. — Tu quid ego et populus mecum desideret audi,
Si plosoris eges aulaea manentis et usque
Sessuri donec cantor: vos plaudite, dicat:
Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor naturis dandus et annis. 153.
Semper in adiunctis aevoque morabimur aptis, 178.

Hinc Horatius commendabat et philosophiam practicam, ut ita dicam, applicatam § 126, 361, 212, quia eam probe tenens

ille, profecto

Reddere personae scit convenientia cuique, § 433,

et artis aut notitiae illius, quam *Theophrasti characteres morum* inchoarunt et Gallicus posthinc Theophrastus locupletavit, utilitatem suo tempore iam perspiciens,

Respicere exemplar vitae morumque iubebat, v. 317,

Doctum imitatore, et veras hinc ducere voces.

§ 435. — Veritas aesthetica requirit possibilitatem moralem *b)* strictius dictam, M. § 723, in cogitante non solum ipso, S. XXIII-XXVI, sed et obiectis explicite vel implicite probandis ab eodem, brevius, in pulcris cogitationibus, si vel Acheronta describant, § 422, sed eam tantum quae cadat in sensus et analogi rationis sub trutinam, § 211. Haec est illa VERITAS MORALIS qua, secundum Horatium,

Metiri se quenque suo modulo ac pede verum est.

Quemadmodum § 433, 434 postulata ego dicerem VERITATEM MORALEM LATIUS DICTAM, sic hanc lubentius STRICTIUS DICTAM appellarem veritatem moralem, ac illam STRICTISSIME DICTAM convenientiam signorum cum mente nostra, quae, si virtus sit, iam habet sinceritatis titulum, si vitium sit, iam secum fert rimositatis ignominiam, E. § 339.

§ 436. — Huius veritatis moralis sed aestheticae, huius dignitatis in cogitando venustius, § 435, 182, limites

aestheticos belle monstrat Cicero Pro Mur. quando, 74, *At enim agit, inquit, mecum austere et stoice Cato, negat verum esse allici benevolentiam cibo, etc.* et pro veritate aethetica morum in quos invecus erat Cato, velut in ambitum, respondet: *Horribilis oratio, sed eam usus, vita, mores, civitas ipsa respuit, etc.*, 75. *Quare noli, Cato, maiorum instituta, quae res ipsa publica, quae diuturnitas imperii comprobant, nimium severa oratione reprehendere, etc.*, 76. *Quod ais, nulla re allici hominum mentes oportere ad magistratus mandandum nisi dignitate* (quatenus intellectualiter unice concipitur a philosophis, § 211, 212): *hoc tu ipse, in quo summa est dignitas, non servas. Cur enim quenquam ut studeat tibi, ut te adiuvet, rogas? etc.*, 77. *Quid? quod habes nomenclatorem, etc.*

§ 437. — Veritas aethetica requirit obiectorum pulcre cogitandorum, II, nexum cum rationibus et rationatis § 426, 431, quatenus ille sensitive cognoscendus est, § 423, M. § 24, per analogon rationis, M. § 640. Exemplum esto Coriolanus Livii II, ipsius nominis et auctoritatis primae ratio est, c. 33, hinc altiores spiritus in tribunitiam potestatem, c. 34, unde plebis ira, ex hac exsilium Coriolani et hostilis eum ad Volscos, non sine ratione ex antecedentibus manifesta, rapiens animus, communicata hinc cum hospite Tullo consilia belli in Romanos, c. 35, horum consecrarium callidum Tulli artificium, et nova Volsciae plebis indignatio in Romanos, c. 37.

§ 438. — Hinc decernitur bellum, duces Tullus et *Marcus*, Coriolanus noster, *exsul romanus*. Ob huius

fortitudinem prosperum Volscis initium, plebis Romanae trepidatio, hinc prima Romanorum legatio, *atrox responsum* quae retulit, reversa ad hostem non recipitur. Hinc sacerdotes supplices. Quoniam et hi frustra, iam paene muliebris timor pervadit Romam, c. 39. Mater coniux et turba mulierum tandem movent durum animum, quod ne sine ratione fieri videatur, fingit matris orationem sane patheticam historicus. Hinc castra hostilia retro moventur, neque tamen disparet Coriolanus nisi post aliquam reliquorum eius fatorum mentionem. Romae autem exigitur Fortunae muliebris monumentum, c. 40. Quanta in his harmonia concinit alendo recreandoque legentium analogo saltim rationis? § 437.

§ 439. — Veritas aesthetica poscit possibilitatem obiectorum et absolutam et hypotheticam, qua sensitive perspicitur, § 431-436, omnis possibilitas postulat unitatem, M. § 73, absoluta absolutam, hypothetica hypotheticam, M. § 76. Hinc et veritas aesthetica utramque poscit unitatem in cogitandis suis, quatenus sensitive deprehendi potest, inseparabilitatem determinationum in cogitandis, salva perceptionis totalis pulcritudine, § 73. Erit haec obiectorum UNITAS, quatenus phaenomenon sit, AESTHETICA, vel determinationum internarum, M. § 37, quo unitas ACTIONIS, si obiectum pulchrae meditationis actio sit, vel externarum et relationum, M. § 37, circumstantium, M. § 323, quo unitas LOCI ET TEMPORIS, M. § 325, 281:
 Sit quod vis, simplex duntaxat et unum,
 et placentem simul rotundam illam brevitatem S. XIII,
 XIV, et pulchram obtinebis cohaerentiam, § 437. Hinc

Augustino placuit adeo *unitas*, ut eam *omnis pulcritudinis formam* diceret.

§ 440. — VERITAS AESTHETICOLOGICA, § 424, vel est universalium et notionum iudiciorumque generalium, vel singularium et idearum, M. § 148. Illa GENERALIS. Haec SINGULARIS esto. Veritatis generalis in obiecto nunquam tantum veritatis metaphysicae detegitur, praesertim sensitive, quantum in obiecto veritatis singularis, M. § 184.

Quoque generalior est veritas aestheticologica hoc minus veritatis metaphysicae in eiusdem obiecto, et omnino et praesertim analogo rationis, repraesentatur, M. § 150, 184. Habes rationem unam ob quam aestheticus veritatis, quam observare possit, maximae studiosus, § 22, veritatibus generalioribus, abstractissimis et maxime universalibus, determinatiores, minus generales, minus abstractas et generalibus omnibus singulares praeferat quantum potest. Idem ubertas suadet, § 115, quia quo magis determinatum habes obiectum, hoc plures simul differentias, M. § 151, hoc itaque plura pulcre cogitare de eodem conceditur. Idem magnitudo et naturalis et dignitas aesthetica iubet, si connumereres ad magnitudinem universalis quamcunque accedens in eius inferiori differentiae simul pondus, gravitatem, foecunditatem, § 177.

§ 441. — Veritas aestheticologica generis est perceptio magnae veritatis metaphysicae, veritas aestheticologica speciei est perceptio maioris, veritas individui seu singularis aestheticologica est perceptio maximae, qua genus, veritatis metaphysicae. Prima veri, secunda verioris, tertia verissimi, § 440. Veritas singularis vel est interiorum entis optimi maximi, vel absolute contingentium.

Contingentia non repraesentantur ut singularia, nisi ut possibilia integri alicuius universi. Hinc veritas singularis de contingentibus aut ea sistit, ut possibilia et partes huius universi, M. § 377, et haec veritas cum veritate absolute necessariorum maxima dicitur STRICTISSIME, popularique sermone simpliciter VERITAS, aut ut possibilia alterius universi eiusque partes, cognitioni hominum mediae, M. § 876, VERITAS HETERO-COSMICA.

§ 442. — *Veritas* strictissime dicta § 441 *est* quam describit Cicero De inv. II 162, *per quam immutata* (non mutata) *ea quae sunt, aut ante fuerunt, aut futura sunt, dicuntur* (percipiuntur), quamque conferre videtur cum veritatibus minoribus Quaest. Tusc. V. 13. *Chorus ille virtutum*, inquit, (*constantia, gravitas, fortitudo, sapientia, reliquae*) *in equuleum impositus* (veritate vel generali et abstracta, uti *stoicorum ista gustata magis quam potata delectant*, vel heterocosmica, § 441, 440) *imagines constituit ante oculos cum amplissima dignitate*, S. XXI, *ut ad eas cursim perrectura, nec eas a se beata vita desertas passura videatur* (cognitioni mediae 441). *Quum autem animum ab ista pictura imaginibusque virtutum* (vel generalibus et abstractis vel heterocosmicis) *ad rem veritatemque* (strictissimam) *traduxeris, hoc nudum* (heterocosmicis mediae cognitionis obiectis spoliatum et ab iis omnibus separatum) *relinquitur, possitne* (in hoc universo singulariter et in concreto numerico) *quis beatus esse, quam diu torqueatur.*

§ 443. — Veritatum aestheticologicarum generalium eae tantum aestheticae sunt, quae et quatenus analogo

rationis, salva venustate, sensitive repraesentari possunt, § 440, 423, vel manifesto et explicite, vel cryptice in omissis enthymematum enunciationibus, vel in exemplis in quibus, tanquam concretis, haec abstracta deprehendantur. Hac ratione ipsum identitatis principium, M. § 11, est in Plauti, quis crederet? prologo Captiv.:

Hos, quos videtis stare hic captivos duos,
 Illi, qui adstant, hi stant ambo, non sedent.
 Vos, vos mihi testes estis me verum loqui.

§ 444. — Strictissime verorum eatenus est veritas aethetica, quatenus ea sensitive percipiuntur vera, sensationibus vel imaginationibus vel etiam praevisionibus non sine praesagio, nec amplius, et sub eadem hypothesi veritates heterocosmicae sunt veritates aetheticae, neque plures neque pauciores quam analogo rationis percipiendae, § 441. Leibnitianam putas distinctionem, iam est Tibulli, qui in Messallae pan. L. IV. 1 de erroribus Ulyssis multa narrarat, ita ea finiens, v. 80:

Atque haec seu nostras intersunt cognita terras,
(strictissime vera, 442)
 Fabula sive novum dedit his erroribus orbem.
(heterocosmice vera, 441).